

شرایط منوب عنه

شرایط منوب عنه

۹۸م- منوب عنه [۱] باید شرایط زیر را داشته باشد:

۱. مسلمان باشد؛ پس انجام حج به نیابت از کافر صحیح نیست.
۲. نیابت در حج واجب در صورتی صحیح است که منوب عنه فوت شده باشد یا در اثر پیری یا بیماری، حتی در سال های آینده، توان انجام حج را بدون مشقت شدید نداشته باشد؛ ولی نیابت در حج مستحبی مطلقاً جایز است.

احکام نیابت

۹۹م- عقل و بلوغ در منوب عنه شرط نیست.

۱۰۰م- نیابت مرد از زن و زن از مرد صحیح است.

۱۰۱م- نیابت ضروره - کسی که تاکنون حج به جا نیاورده است - از ضروره و غیر ضروره جایز است؛ نایب یا منوب عنه مرد باشد یا زن.

۱۰۲م- قصد نیابت و تعیین منوب عنه، هر چند به طور اجمال، در حج نیابی شرط است، ولی لازم نیست به زبان آورده شود.

۱۰۳م- اجیر کردن کسی که وظیفه اش به سبب کمی وقت، عدول به حج افراد است، صحیح نیست؛ اما اگر نایب در وسعت وقت اجیر شود سپس اتفاقاً وقت تنگ شود، واجب است به نیت حج افراد محرم شود یا به حج افراد عدول کند و عمل او از حج تمتع منوب عنه کفایت می کند و حق دریافت اجرت دارد.

۱۰۴م- اگر کسی با اجرت معین برای انجام حج اجیر شود و مقدار اجرت از هزینه های حج کمتر باشد، واجب نیست اجیرکننده آن را تکمیل کند؛ یا اگر از مبلغ پرداختی چیزی باقی بماند، حق ندارد مقدار باقیمانده را پس بگیرد.

۱۰۵م- در مواردی که حج نایب از منوب عنه کفایت نمی کند، در صورتی که برای انجام حج در همان سال اجیر شده باشد، واجب است اجرت را به اجیرکننده برگرداند؛ در غیر این صورت باید در سالهای بعد حج را تکرار کند.

۱۰۶م- کسی که از انجام برخی از اعمال حج معذور است، نمی تواند برای حج نایب شود. معذور کسی است که نتواند اعمال اختیاری حج مانند لبیک گفتن، راه رفتن با پای خود در طواف و سعی، نماز طواف به نحو صحیح، رمی جمرات به دست خودش، وقوف در عرفات و مشعر در وقت مقرر و بیتوته در منا را انجام دهد، به طوری که به نقص بعضی از اعمال حج بیانجامد؛ ولی اگر منجر به نقص عمل نشود و فقط در انجام بعضی از محرمات احرام معذور باشد، نیابت او صحیح است.

۱۰۷م- اگر نایب در اثنای حج نیابی معذور شود، به طوری که به نقص در اعمال منجر شود، بعید نیست اجازه باطل شود و احتیاط واجب آن است که حج برای منوب عنه اعاده شود و بین نایب و منوب عنه در مورد اجرت، مصالحه شود.

۱۰۸م- نیابت کسانی که از وقوف اختیاری در مشعرالحرام معذورند، صحیح نیست و اگر نایب شوند، مستحق دریافت اجرت نیستند [۲]؛ مانند خدمه ی کاروانها که باید با افراد ناتوان همراهی کنند یا برای انجام برخی از کارهای خدماتی کاروان قبل از طلوع فجر از مشعر به منا بروند و در صورتی که این افراد برای انجام حج نیابی اجیر شوند، باید وقوف اختیاری را درک کنند و حج را به جا آورند.

۱۰۹م- در اینکه حج نایب معذور کفایت نمی کند، فرقی نیست بین اینکه نایب، اجیر باشد یا نیابت مجانی انجام دهد؛ و نیز فرقی نیست بین اینکه نایب جاهل به عذر باشد یا نایب گیرنده؛ همچنین فرقی نیست بین اینکه نایب جاهل باشد به اینکه آن عذر از عذرهایی است که نیابت با آن صحیح نیست، یا نایب گیرنده، مانند جهل به اینکه نایب نمی تواند به وقوف اضطراری در مشعرالحرام اکتفا کند.

۱۱۰م- نایب در به جا آوردن حج باید مطابق فتوای مرجع تقلید خود عمل کند.

۱۱۱م- اگر نایب پس از احرام و ورود به حرم بمیرد، حج از عهده ی منوب عنه ساقط می شود؛ اما اگر بعد از احرام و پیش از ورود به حرم

- بمیرد، بنا بر احتیاط واجب کافی نیست و تفاوتی ندارد که نیابت مجانی باشد یا با اجرت، برای حَجَّة الاسلام باشد یا حجَّ واجب دیگر.
- م۱۱۲- اگر نایب پس از احرام و ورود به حرم فوت کند، در صورتی که برای انجام تکلیف منوبٌ عنه نایب شده باشد - همچنان که ظاهر قرارداد اجاره مطلق است - مستحقّ تمام اجرت است و باید به ورثه اش پرداخت شود.
- م۱۱۳- کسی که به نیابت از دیگری به حج رفته است، در صورتی که برای خودش حَجَّة الاسلام به جا نیاورده باشد، احتیاط مستحبّ آن است که بعد از اعمال حج، اگر می تواند تا زمانی که در مکه است، برای خودش عمره ی مفرده به جا آورد.
- م۱۱۴- نایب می تواند بعد از انجام نیابت، برای خود یا دیگری، طواف کند یا عمره ی مفرده به جا آورد.
- م۱۱۵- همان طور که بنا بر احتیاط واجب ایمان - شیعه بودن - در اصل نیابت شرط است، در اعمالی هم که نیابت در آنها جایز است، مانند طواف، سنگ زدن و قربانی [۳]، بنا بر احتیاط واجب شرط است.
- م۱۱۶- واجب است نایب اعمال حج و طواف نساء را به قصد نیابت از منوبٌ عنه به جا آورد.

کسی که به نیابت از او حج انجام می شود.

[۲] . بانوان، معذور حساب نمی شوند و نیابت آنها اشکال ندارد.

[۳] . درباره ی شرط ایمان در قربانی رجوع شود به مسئله ی ۵۱۴.